

K

KOMBATANT

BIULETYN URZĘDU DO SPRAW KOMBATANTÓW I OSÓB REPRESJONOWANYCH

**POLAND
FIRST TO FIGHT**

**1939
1989**

**ZACZEŁO SIĘ
W POLSCE**

Najmłodsza opozycja w PRL

Rok 2009 to okres wielu okrągłych patriotycznych rocznic, w tym ćwierćwiecza istnienia Federacji Młodzieży Walczącej.

JACEK „WIEJSKI” GÓRSKI

Powstała w czerwcu 1984 roku FMW była organizacją podziemną, zrzeszającą najmłodszych opozycjonistów PRL. Federację tworzyli uczniowie, studenci i robotnicy, którym brakowało własnej organizacji, jak Niezależny Związek Studentów czy Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”. FMW była organizacją niepodległościową, niezwykłą w swojej otwartości na środowiska o tak różnych poglądach politycznych, że w normalnej sytuacji niemożliwych do pogodzenia w jednej organizacji. To też zapewne stało się przyczyną rozpadu FMW w roku 1989.

W ciągu zaledwie kilku lat istnienia FMW zbudowała struktury w ponad pięćdziesięciu¹ ośrodkach. Otwarta światopoglądowo i działająca na skalę ogólnopolską organizacja, była atrakcyjną platformą dla działalności opozycyjnej młodzieży w całym kraju. W FMW działało prawdopodobnie kilka tysięcy osób², do czego dochodzi znaczna liczba sympatyków uczestniczących w jej przedsięwzięciach. Młodzi opozycjoniści odwoływali się do tradycji Polskiej Organizacji Wojskowej, Legionów Polskich, Polskich Sił Zbrojnych, Związku Walki Zbrojnej, Armii Krajowej i Szarych Szeregów. Wiernie naśladowali zasady i metody konspiracji, sięgając po doświadczenia wcześniejszych pokoleń. Niejednokrotnie stosowali metody uczestników protestów szkolnych we Wrześni 1901-1902 i strajków szkolnych z lat 1905-1906, które

przeradzały się w bojkot szkół państwowych. Działalność tę młodzież skupiona w FMW okupiła represjami w szkołach i na uczelniach, licznymi aresztowaniami i wyrokami więzienia, a także porwaniami, pobiciami oraz zabójstwami.

Nazwano ich „Wieśniakami”

Spotkanie założycielskie FMW odbyło się w Warszawie pod koniec czerwca 1984 roku. W skład Komitetu Założycielskiego FMW wchodził: Artur Dąbrowski, Jacek Górski „Wiejski”, Cezary Rautszko „Młody”, Tomasz Roguski „Kornel”. Za główną formę działania FMW uznano aktywizację szeroko rozumianych środowisk młodzieżowych do walki z komunistycznym reżimem w Polsce, popierając jednocześnie Tymczasową Komisję Koordynacyjną NSZZ „Solidarność” i deklarując wsparcie akcji przez nią podejmowanych.

Zarys programu organizacji przedstawiono w datowanym na 30 sierpnia 1984 roku *Apelu do młodzieży*:

(...) Organizacja nasza stawia sobie jeden cel – niepodległą i demokratyczną Polskę. Inne kwestie ustrojowe odgrywają dziś mniejszą rolę i dlatego nie są przez nas określane. FMW nie chce narzucać młodzieży takiego czy innego rozwiązania spraw gospodarczych i społecznych, pozostawiając każdemu możliwość swobodnego wyboru. Skupiać będziemy młodzież niezależnie od przekonań politycznych, wszystkich, którzy chcą działać razem z nami. Nie jesteśmy organizacją uczniowską.

Do FMW należą dziś uczniowie, robotnicy i studenci. Chcemy być obecni we wszystkich środowiskach młodzieżowych, docierać do jak

najszerszych kręgów młodych ludzi. Celem na dziś jest kształtowanie aktywnej postawy młodych. Będziemy się przeciwstawiać konformizmowi i zubożeniu wobec spraw społeczeństwa, kraju i świata. Środkami do osiągnięcia tego celu są: działalność propagandowa, przez niezależne pisma i ulotki, oraz działalność kół samokształceniowych i bibliotek. Chcemy, aby komórki FMW powstały we wszystkich szkołach, uczelniach i zakładach pracy. Nie pozostaniemy obojętni wobec antynarodowej polityki władz. W sposób widoczny będziemy manifestować swoje stanowisko. W codziennej pracy chcemy współpracować ze strukturami społeczeństwa podziemnego, przede wszystkim z komórkami Solidarności i Oświatą Niezależną, a także z innymi organizacjami młodzieżowymi.

FMW popiera działalność TKK „S”, zmierzającą do demokratyzacji kraju oraz ukrócenia samowoli władz. Popieramy żądania przywrócenia w Polsce pluralizmu związkowego, stwierdzamy jednak, że celem ostatecznym naszej walki jest Polska Niepodległa.

Komitet Założycielski FMW³

Po kilku tygodniach apel ten wraz z komunikatem o powstaniu FMW został opublikowany w warszawskich pismach opozycyjnych „Wola” oraz „tu teraz” a także kilkakrotnie odczytany w Radiu Wolna Europa. Dla grupki młodych opozycjonistów, nie mających dostępu do środków przekazu informacji, było to wielkie osiągnięcie. Wydarzenia

1 Według stanu wiedzy na grudzień 2008 roku

2 Do końca grudnia 2008 roku udało się ustalić ponad tysiąc nazwisk działaczy FMW.

3 „Nasze Wiadomości” nr 1, Pismo Federacji Młodzieży Walczącej, 23 lutego 1985 roku, Warszawa, s. 1.

te zapoczątkowały dynamiczny rozwój FMW na obszarze całej Polski. Z czasem w zaprzyjaźnionych środowiskach opozycyjnych z przymrużeniem oka członków FMW zaczęto nazywać „Federastami” lub przez podobieństwo skrótu FMW do ZMW⁴ – „Wieśniakami”.

skonkładowy „Serwis Informacyjny CZI”⁶. Rozprowadzono wówczas także cegielki z *Apelem do mieszkańców Warszawy*, dzięki którym udało się zebrać pierwsze poważne środki dla represjonowanej młodzieży.

Na przełomie lat 1984–1985, dzięki drukarzowi „KOS” Adamowi

darność. Wielokrotnie wymieniano tablice informacyjne w tramwajach na własne z solidarnościowymi treściami, zaś po podwyżkach cen biletów skutecznie rozpropagowano w Warszawie akcję „Przełącz bilet” wsiadającemu. Innym pomysłem było umieszczanie na banknotach antyreżimowych napisów i symboli, zaś rozwinięciem tego pomysłu było wybijanie specjalnej korony nad głową orla na monetach i ponowne wpuszczanie monet do obiegu.

Współpraca z Grupami Oporu

W październiku 1984 roku została nawiązana współpraca pomiędzy FMW a Grupami Oporu „Solidarni”. Od tego okresu znaczna część akcji prowadzonych przez Grupy Oporu realizowana była przy udziale Federacji. Ulotki rzucane były „z ręki” w tłumie, a także wieszane na elewacjach budynków w pakietach lub zwiniętych transparentach. Najbardziej bezwzględnie ścigane przez Służbę Bezpieczeństwa były wyrzutniki pirotechniczne produkowane przez Grupy Oporu. Kilkakrotnie transmitowano w reżimowej telewizji fikcyjne reportaże o poranionych przez wyrzutniki przypadkowych przechodniach. Nagonka ta spowodowała szukanie pomysłów na wyeliminowanie ładunków wybuchowych z wyrzutników i zastąpienie ich wyrzutnikami mechanicznymi. Planowano także bardziej spektakularne akcje jak wysadzenie rurociągu „Przyjaźń” czy zablokowanie na moście Gdańskim – za pomocą specjalnie skonstruowanych kołców do przebijania opon oraz butelek z benzyną – kolumn Zmechanizowanych Odwodów Milicji Obywatelskiej, jadących, by rozpędzać warszawskie manifestacje.

Dodatkowym obszarem działalności był współudział w zapowiadanych w prasie podziemnej i ulotkach audycjach Radia „Solidarność” emitowanych na częstotliwości Telewizji Polskiej. Nadawano je także z głośników zwanych gadalami zarówno

„Czarny”, „Korń”, „Wiejski”, „Wojtek” FOT. ARCHIWUM AUTORA

Zaginione numery dwutygodnika

We wrześniu 1984 roku w piśmie „BUNT”⁵ zamieszczono komunikat o powstaniu FMW oraz *Apel do młodzieży*. Równolegle przygotowano do druku pierwsze trzy numery dwutygodnika „FMW”, które niestety zaginęły w niewyjaśnionych okolicznościach. Niezrażeni porażką młodzi opozycjoniści zaczęli doraźnie wydawać ni-

Golańskiemu „Baronowi”, powstała pierwsza sitodrukowa drukarnia FMW, co umożliwiło wydanie ogólnopolskiego miesięcznika „Nasze Wiadomości”, organu prasowego Komitetu Założycielskiego FMW⁷.

Od początku istnienia FMW dużą wagę przywiązywano do zajęć samokształceniowych, akcji małego sabotażu, polegających głównie na rozrzucaniu i naklejaniu ulotek oraz malowaniu solidarnościowych i niepodległościowych napisów w szkołach, na uczelniach i ulicach. W okolicach szkół i uczelni dodatkowo wywieszano transparenty. Przeprowadzono akcje zrywania czerwonych flag, z czasem zaczęto zamieniać wywieszane z okazji świąt państwowych flagi oficjalne na własne z napisem FMW lub Soli-

4 Związek Młodzieży Wiejskiej – organizacja młodzieżowa założona przez wiejskich działaczy rozwiązanej Związku Harcerstwa Polskiego. Organizacja wspierana i finansowana przez władze PRL, od 1973 roku w składzie Federacji Socjalistycznych Związków Młodzieży Polskiej, zaś w roku 1976, wbrew stanowisku większości członków, połączyła się ze Związkiem Młodzieży Socjalistycznej i Socjalistycznym Związkiem Młodzieży Wojskowej, tworząc Związek Socjalistycznej Młodzieży Polskiej.

5 „BUNT” nr 3, Pismo Młodzieży Niezależnej, wrzesień 1984, s. 1.

6 „Serwis Informacyjny CZI” nr 1, 13 listopada 1984 roku, Centralny Zespół Informacji FMW, Warszawa, s. 1.

7 „Nasze Wiadomości” nr 1, Pismo Federacji Młodzieży Walczącej, 23 lutego 1985 roku, Warszawa, s. 1.

na ulicach, jak i na terenie warszawskich uczelni. Federacja brała również udział w akcjach Grup Oporu, takich jak audycje dla więźniów politycznych przebywających w Areszcie Śledczym przy ulicy Rakowieckiej. Z czasem powstało też Radio FMW, wykorzystujące sprzęt wypożyczony z Grup Oporu. Dokonano co najmniej dwóch emisji Radia FMW w Warszawie.

Przełom lat 1985 i 1986 dla warszawskiej FMW to seria wypadów. W październiku 1985 roku w czasie instalacji gadały Radia „S” aresztowano i osadzono w więzieniu Jacka Czarneckiego. W nocy 27 stycznia 1986 roku FMW przeprowadziła akcję malowania napisów „FMW”, „Solidarność” na terenie większości szkół ponadpodstawowych warszawskiego Żoliborza, wywołując wściekłość ich dyrekcji. Następnego dnia zostałem porwany przez nieznaną sprawców. Poddano mnie przesłuchaniu i torturom, a następnie nieprzytomnego wyrzucono na torach kolejowych na warszawskiej Pradze. W marcu 1986 roku wpadła drukarnia „Naszych Wiadomości”, a do więzienia trafili Jacek Kutzner i Robert Napiórkowski „Mela”. Mniej więcej w tym okresie kierowanie warszawskimi strukturami FMW objął Piotr Szynkiel „Kuba”, działający w FMW od 1985 roku.

Trójmiasto

Grupa młodych gdańszczan skupiona wokół Mariusza Wilczyńskiego „Wilka” i Klaudii Moszczyńskiej, zainspirowana komunikatem w Radiu Wolna Europa, 24 października 1984 roku powołała Gdańską Federację Młodzieży Walczącej. Początkowo GFMW działała w gdańskim IX Liceum Ogólnokształcącym, kolportując sygnowane przez siebie ulotki zawierające tekst o powstaniu FMW w Warszawie, spisany z audycji Radia Wolna Europa. Na przełomie lat 1984–1985 GFMW rozpoczęła wydawanie pisma „Monit”. Z czasem

Docierali do młodzieży... FOT. ARCHIWUM AUTORA

działalność ta rozciągnęła się na pozostałe szkoły Trójmiasta. Do założycieli GFMW dołączyli m.in. Jarosław Rybicki, Krzysztof Biskupski, Olgierd Buchocki i Zbigniew Mańczyk⁸. W tym czasie nawiązano współpracę pomiędzy środowiskiem gdańskim, reprezentowanym początkowo przez Błażeja Drózdę, Darka Krawczyka „Krawca”, a środowiskiem warszawskim. Nastąpiła integracja, czego efektem była wymiana informacji i doświadczeń oraz regularnie organizowane przerzuty sprzętu i prasy. Jeszcze w roku 1985 Gdańska FMW wzmocniona została o środowiska pism: „Biuletyn Informacyjny Szkół Zawodowych”, „Emisariusz”, „Dwójka” i „Opornik”. Z czasem FMW dotarło do większości szkół w Trójmieście, osiągając imponujący dorobek w postaci co najmniej trzydziestu trzech tytułów wydanych w Trójmieście gazetek szkolnych z „Monitem” na czele, którego wydano ponad sto numerów. Powstało także kilka kół samokształceniowych. Zorganizowano klub Video oraz „latającą” bibliotekę oferującą ponad trzysta tytułów książek wydanych poza zasięgiem peerelowskiej cenzury. W październiku 1985 roku GFMW powołała Grupy Wykonawcze FMW, które podobnie jak FMW w Warszawie prowadziły akcje ulotkowe, malo-

wały napisy i wieszały transparenty. Pod koniec lat osiemdziesiątych w Gdańsku powstała zakonspirowana nawet wewnątrz własnych szeregów komórka FMW, która zajmowała się produkcją petard dużego rażenia. SB – widząc rosnącą z dnia na dzień aktywność FMW – w ramach akcji o kryptonimie „Federacja” powołała zespół śledczy do rozpracowania tego środowiska.

Kraków i Nowa Huta

Trzon FMW Kraków stanowiły grupy działającego wcześniej Ruchu Młodzieży Niezależnej. Za najważniejszych jej animatorów w pierwszym okresie uznać należy Piotra Fuglę, Marka Jakubowskiego, Roberta Kubicza, Katarzynę Kubisiowską, Bogusława Pietrusa i Bogdana Rymańskiego⁹. 2 listopada 1985 roku w Krakowie w trakcie spotkania przedstawicieli zjednoczonej FMW Gdańska i Warszawy oraz Krakowskiego Ruchu Młodzieży Niezależnej doszło do połączenia obu organizacji pod znakiem FMW¹⁰. Środowisko FMW Kraków/Nowa Huta objęło zasięgiem większość szkół średnich, docierało również na wyższe uczelnie. W ramach intensywnej działalności wydawniczej wydano

9 „Grupa Krakowska i inne środowiska radykalne 1988–1989”, www.fmw.org.pl.

10 „Nasze Wiadomości” nr 8, Pismo Federacji Młodzieży Walczącej, 16 listopada 1985 roku, Warszawa, s. 1.

8 Robert Kwiatek, *Historia i metody Działania FMW Region Gdańsk*, Gdańsk 2000.

nie tylko trzydzieści tytułów prasowych z pismami „BMW”, „ABC”, „FBI” na czele, ale również książki, plakaty, ulotki, znaczki i kalendarze. Młodzieżowa Oficyna Fonograficzna wydawała kasety fonograficzne. Małopolska FMW otrzymała wsparcie Solidarności Huty im. Lenina. Oprócz działalności wydawniczej i samokształceniowej, podobnie jak wcześniej założone struktury, FMW w kraju prowadziła akcje małego sabotażu w ramach powołanych Grup Wykonawczych.

Lotna idea Federacji

Działająca w trzech ważnych bastionach opozycji, jakimi były Gdańsk, Kraków i Warszawa, FMW zaczęła być dostrzegana zarówno przez sojuszniczą opozycję, jak i SB. Komitet Założycielski FMW 5 kwietnia 1985 roku, po uzupełnieniu składu o przedstawicieli nowych regionów, przekształcił się w Radę Koordynacyjną FMW¹¹. 12 sierpnia 1985 roku połączone struktury FMW wydały wspólne oświadczenia w związku z piątą rocznicą Sierpnia '80, w których zaprotestowano także przeciwko ograniczaniu roli samorządów szkolnych. Wszystkie struktury FMW wzięły aktywny udział w monitorowaniu wyborów i liczeniu frekwencji w reżimowych wyborach, celem ustalenia rzeczywistych rozmiarów bojkotu ogłoszonego przez TKK NSZZ „Solidarność”¹².

W ciągu następnych kilku miesięcy powstały struktury FMW w Olsztynie, we Wrocławiu, w Szczecinie, Kutnie oraz Płocku. Nawiązano ścisłą współpracę z Solidarnością i NZS. Nieco po ponad roku działalności struktury FMW znalazły się we wszystkich ważniejszych ośrodkach na opo-

zyjnej mapie Polski. Szczególnie ryzykowne było działanie w małych miejscowościach, łatwiejszych do inwigilacji, gdzie powstające struktury były często prawie natychmiast namierzone i rozbijane przez SB. Przykładem takiej sytuacji była powstała w 1986 roku FMW w Chełmie zlikwidowana po zaledwie kilku tygodniach działalności. Również FMW Oddział „Bug”, założona przez Bogdana Śliwowskiego „Żbika” w Szkole Podstawowej nr 2 i Liceum Zawodowym w Kolnie, istniała zaledwie kilka miesięcy. W tym drugim przypadku SB aresztowała członków organizacji i zebrała dowody w postaci granatów z kwasem siarkowym przygotowywanych do rozbięcia pochodu pierwszomajowego¹³.

przed pielgrzymką Jana Pawła II stało się głównym celem Gdańskiej FMW wspieranej przez struktury z innych regionów do zrealizowania w roku 1987.

Wykonano niezliczoną ilość akcji ulotkowych, malowania napisów, wielokrotnie wywieszano transparenty. Skutecznie zachęcano młodzież do organizowania przerw milczenia oraz przychodzenia do szkoły uczniów ubranych na czarno w dniach pamięci narodowej. Rozbudowywano struktury, aktywnie pomagając powstającej w sąsiedztwie FMW Warmii i Mazur. Wizyta Jana Pawła II w Gdańsku stała się przełomem nie tylko w historii Polski, ale również samej FMW. Odpowiedzią na te działania była wzmożo-

Okupacja budynku KW PZPR w Gdańsku w 1990 roku. FOT. ARCHIWUM AUTORA

Łącznie struktury FMW powstały w ponad sześćdziesięciu ośrodkach w Polsce. Młodzież wszędzie inicjowała pełne spektrum działań opozycyjnych.

Przełomowy koniec lat osiemdziesiątych

Przełomowym momentem w historii FMW i innych ruchów młodzieżowych była papieska pielgrzymka w 1987 roku. Rozbudzenie świadomości narodowej Polaków

na działalność SB, która dokonywała licznych aresztowań i pobić, rekwirowała tysiące ulotek i przygotowane transparenty. W Warszawie FMW rozbudowała struktury w sąsiednich miastach powołując FMW Region Mazowsze. Krakowska FMW na manifestacjach gromadziła po kilka tysięcy osób, co na owe czasy było znacznym osiągnięciem. Lata 1986–1987 to bowiem trudny okres nie tylko dla ówczesnej opozycji. Wszechobecny marazm dotknął całe społeczeństwo, które straciło nadzieję na jakąkolwiek zmianę na lepsze. Nieliczni buntownicy – przede

11 „Nasze Wiadomości” nr 3, Pismo Federacji Młodzieży Walczącej, 5 stycznia 1985 roku, Warszawa, s. 1.

12 „Nasze Wiadomości” nr 5, Pismo Federacji Młodzieży Walczącej, 25 maja 1985 roku, Warszawa, s. 1.

13 „Miesięcznik Kolneński” nr 5 (89), maj 2007 roku, Kolno 2007, s. 2.

wszystkim widoczna na ulicach młodzież – stawali się głównym symbolem społecznego oporu. Do nich też szczególnie mocno trafiły słowa Jana Pawła II: „Każdy z was, młodzi przyjaciele, znajduje też w życiu jakieś swoje »Westerplatte«. Jakiś wymiar zadań, które musi podjąć i wypełnić. Jakaś słuszną sprawę, o którą nie można nie walczyć. Jakiś obowiązek, powinność, od której nie można się uchylić. Nie można zdezerterować. Wreszcie – jakiś porządek prawd i wartości, które trzeba utrzymać i obronić, tak jak to Westerplatte, w sobie i wokół siebie. Tak, obronić – dla siebie i dla innych”.

Po gdańskiej Mszy św. młodzi ludzie z wielkim transparentem FMW na czele sformowali kilku-

organizacyjny i techniczny do dyspozycji stoczniowców. Federacja coraz częściej organizowała także własne akcje protestacyjne.

Na przełomie lat 1987–1988 w FMW doszło do wymiany pokoleniowej. Ta naturalna fluktuacja kadr wciąż dorastającej młodzieży powodowała z pewnością pewne ograniczenia w rozwoju, dalece poważniejsze niż w przypadku organizacji dorosłych, gdzie przedział wieku członków był wielokrotnie dłuższy. W przypadku FMW, młodzież w miarę dorastania wstępowała do organizacji dorosłych i była zastępowana nowymi członkami ze szkół podstawowych i średnich. Drugie pokolenie FMW to ludzie słabo pamiętający Sierpień '80, ma-

w pracę Komitetów Obywatelskich i pracując przy organizacji wyborów. Do konfliktów wewnątrz organizacji dochodziło również wskutek wewnętrznych rozgrywek, a także wpływu czynników zewnętrznych, jak mniej lub bardziej skuteczne próby podporządkowania i wchłonięcia struktur FMW m.in. przez Polską Partię Niepodległościową¹⁴. Doszło do radykalizacji działań środowisk niegodzących się z okrągłostołowym konsensusem, uznających go za zdradę ideałów. Jesienią 1989 roku pod pomnikiem Lenina w Nowej Hucie doszło do manifestacji i próby demontażu tego symbolu dominacji ZSRR. W wyniku walk toczonych przez manifestantów, m.in. z użyciem tzw. koktajli Mołotowa¹⁵ i wyrzutni kulek żyzkowych, rannych zostało ponad stu milicjantów. Pomnik Lenina zdemontowano 10 grudnia 1989 roku. Kilka dni później działacze tzw. grupy krakowskiej, w skład której wchodził członek FMW, NZS i Ruchu „Wolność i Pokój”, próbowali podpalić budynek krakowskiej siedziby Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, który ostatecznie w styczniu 1990 roku udało im się opanować. Wskutek napływających informacji o udanych akcjach zajmowania kolejnych komitetów PZPR w całej Polsce oraz sygnałach o masowym niszczeniu dokumentów przez działaczy partyjnych w lutym 1990 roku doszło do zajęcia przez członków FMW budynku Komitetu Wojewódzkiego PZPR w Gdańsku. Budynek dwukrotnie przechodził z rąk do rąk. W obu przypadkach odnaleziono dowody na przeprowadzone masowo niszczenie akt.

Przed KW PZPR w Gdańsku w 1990 roku. FOT. ARCHIWUM AUTORA

dziesięcioletni pochód, który rozbiły ZOMO. Rodziła się nowa fala opozycyjnego podziemia w Polsce. Młodzi ludzie zaczęli buntować się przeciwko biernej ich zdaniem postawie władz ówczesnej opozycji. Oczekiwali zdecydowanych działań, a nie mogąc się ich doczekać, brali sprawy w swoje ręce. Zjednoczona hasłem bezpardonowej walki z komunizmem młodzież coraz skuteczniej ze sobą współpracowała. Regiony FMW włączyły się w akcje protestacyjne w 1988 roku, lawinowo powstawały struktury w nowych ośrodkach. Działacze FMW uczestniczyli w majowych strajkach gdańskich oddając cały swój potencjał

jacy nowe, świeże spojrzenie na zastaną rzeczywistość, obowiązujące dogmaty i autorytety. Determinacji, która rosła z miesiąca na miesiąc, często towarzyszył brak przyzwolenia na jakikolwiek kompromis z komunistyczną władzą.

Ostatnie miesiące Federacji

Do rozpadu FMW w skali całego kraju przyczyniły się porozumienia w Magdalence, „okrągły stół” i czerwcowe wybory '89. Nie zdołano wypracować jednolitego stanowiska w tej sprawie. Część struktur FMW nawoływała do bojkotu wyborów, pozostali działacze wspierali obóz Solidarności, włączając się

¹⁴ Polska Partia Niepodległościowa – Partia Nowej Prawicy utworzona w 1985 roku przez byłych działaczy Konfederacji Polski Niepodległej. Zakończyła działalność w 1993 roku dołączając do Ruchu dla Rzeczypospolitej. Działacze to m.in.: Romuald Szeremietiew, Tadeusz Stański.

¹⁵ Potocznie butelka z benzyną.

Największym paradoksem lat 1989–90 było wysłanie przez solidarnościowy rząd znenawidzonych oddziałów Milicji Obywatelskiej przeciwko młodzieży walczącej o zniesienie niekwestionowanych symboli komunizmu, sprzeciwiającej się bezkarności członków PZPR i SB, którzy niszczyli dowody komunistycznych zbrodni. Poczucie zdrady i gorycz bezsilności doprowadziły do tego, czego przez lata nie udało się osiągnąć SB. Federacja rozpadła się sama, zaś jej potencjał został zmarnowany. Członkowie tej organizacji w większości przypadków na zawsze odeszli z polityki.

Działalność wydawnicza

Federacja w ciągu zaledwie pięciu lat działalności osiągnęła zadziwiający jak na środowisko młodych ludzi dorobek wydawniczy. Mimo braku zaplecza finansowego i organizacyjnego, w trzydziestu pięciu ośrodkach¹⁶ FMW wydano łącznie co najmniej sto pięćdziesiąt tytułów nielegalnych czasopism, niezapominając o książkach, znaczkach pocztowych, plakatach, kalendarzach, koszulkach, kasetach audio i wideo. Uzupełnieniem tej aktywności była działalność Agencji Fotograficznej FMW.

Cześć Ich Pamięci

Pisząc o Federacji, nie można zapomnieć o dwóch młodych jej członkach, którzy swoją działalność przypłacili śmiercią. Znamienne jest to, że do morderstw tych doszło już po rozmowach „okrągłego stołu”. Pierwszym zamordowanym w niewyjaśnionych okolicznościach członkiem FMW był dwudziestopięcioletni działacz kętrzyńskiej FMW Robert Możejko. Zwłoki Roberta wyłowiono ze stawu w centrum Kętrzyna, ze śladami pobicia, natomiast bez śladów utopienia.

Drugim działaczem FMW, którego śmierć nigdy nie została wyjaśniona, był zamordowany w 1993 roku Darek Stolarski, jeden z założycieli FMW Region Kutno-Płock. Darka odnaleziono w pozycji kłęzącej, opartego o ławkę, z widoczną raną w tyłu głowy i śladami kajdanków na rękach obejmujących słupki wiaty przystankowej. Według jednej z hipotez, na chwilę przed śmiercią Darek miał dokumenty wskazujące na powiązania gospodarcze i nielegalne interesy byłych członków peerelowskiego aparatu władzy. Zabójstwo Darka jest dziś z pewnością jedną z najbardziej tajemniczych zbrodni w III RP.

Skazani na zapomnienie?

Historia nie obeszła się z FMW życzliwie. Do organizacji tej przylgnęła łatka „zadymiarzy” i „kamieniarzy”, tymczasem zapomina się, że powstała w połowie lat osiemdziesiątych Federacja aktywnie wspierała działania dorosłych opozycjonistów. Owo wsparcie polegało nie tylko na podejmowaniu najbardziej niebezpiecznych akcji małego sabotażu i pracy w podziemnej poligrafii. Federacja była swoistą bazą szkoleniową przyszłych opozycjonistów, którzy w miarę dorastania wstępowali do NZS czy Solidarności, mając już za sobą pierwszą lekcję konspiracji i podziemnej roboty.

Nie zauważa się do dziś także znaczenia obecności zdeterminowa-

FOT. ARCHIWUM AUTORA

nych ruchów niepodległościowych, jak FMW czy Solidarność Walcząca, i ich wpływu na osiągnięcie konsensusu z władzami komunistycznymi. Władze PRL, mając świadomość istnienia radykalnych i prężnych ruchów niepodległościowych, zainteresowane były szybkim osiągnięciem porozumienia z opozycją zasiadającą przy „okrągłym stole”.

Determinacja i radykalizm działaczy FMW wynikał z typowego dla młodego wieku obniżonego poziomu lęku przed konsekwencjami działalności opozycyjnej. W tym wieku u młodych ludzi nie wykształcają się jeszcze typowe dla dorosłych obawy bytowe, jak np. lęk przed utratą pracy czy mieszkania, czy też strach o los rodziny na utrzymaniu. Dlatego właśnie działalność młodzieży nacechowana często była determinacją i radykalizmem. Pozostawienie tego żywiołu na poboczu przemian politycznych, jakie miały miejsce w Polsce po „okrągłym stole”, prędzej czy później doprowadzić musiało do wzrostu radykalizmu i rozpadu samej Federacji. Dla usprawiedliwienia tej sytuacji najłatwiej było przypisać „federastom” łatkę radykalów, a o samej Federacji po prostu... zapomnieć.

JACEK GÓRSKI, po roku 1989 zrezygnował z działalności politycznej. Przez wiele lat pracował w marketingu w spółkach budowlanych i telekomunikacyjnych. Jest zastępcą prezesa powstałego w 2007 r. Stowarzyszenia Federacji Młodzieży Walczącej oraz członkiem Stowarzyszenia Grupy Oporu. Od kilku lat skupia zainteresowania na problematyce ochrony polskiego krajobrazu kulturowego, zaś od 2007 roku poświęca się projektowi „Osada Sudawia” tj. budowie skansenu na Mazurach.

FOT. ARCHIWUM AUTORA

16 Według stanu wiedzy na grudzień 2008.